

Dnro 3708/93/22

23.05.2022

Eduskunta, perustuslakivaliokunta

pev@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 173/2021 vp) rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolaitosta, ulkomaalaislakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, sikon täytäntöönpanosta annettua lakia ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Laissa nimettäisiin eräät toimivaltaiset viranomaiset sekä täsmennettäisiin henkilötietojen käsittelyä ja liikenteenharjoittajien velvollisuuksia koskevaa sääntelyä.

Samassa yhteydessä lakiin lisättäisiin säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta sekä täsmennettäisiin tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei määrätä. Lisäksi ulkomaalaislakiin tehtäisiin Schengenin yleissopimuksen ja Schengenin rajasäännösten päivittämisestä johtuvat tekniset muutokset.

Lausunto

Tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää esityksessä erityisesti huomiota suojelupoliisille annettavaan uuteen mahdollisuuteen käsitellä EES-järjestelmään kirjattavia tietoja vastaavia biometrisia tietoja omassa järjestelmässään kansallisen turvallisuuden käsittelytarkoituksessa.

Suojelupoliisin oikeutta saada kerätä säännönmukaisesti rekisteröityjen biometriset tiedot on perusteltu sillä, ettei näitä tietoja EES-asetuksen mukaan saa enää tallentaa kansalliseen rajanylitysjärjestelmään. Samalla aikaa hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan, ettei rajavartiolaitokselle rajavartiolaissa (578/2005) ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019) säädettyä mahdollisuutta kasvokuvien ottamiseen ole aiemmin käytetty säännönmukaisesti.¹ Tämän

¹ HE s. 33

perusteella argumentti näiden biometristen tietojen saatavuuden heikkenemisestä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi voidaan asettaa kyseenalaiseksi.²

Hallituksen esityksestä jää edelleen epäselväksi Rajavartiolaitoksen ja suojelupoliisin välinen suhde. Nykyisellään hallituksen esitys vaikuttaa sille, että Rajavartiolaitos kerää rajavartiolain ja henkilötietojen käsittelystä annetun lain perusteella henkilötietoja suojelupoliisin rekisteriin. Suojelupoliisin oikeutta kerätä kyseessä olevia biometrisia tietoja ei ole tuotu riittävällä tavalla esiin hallituksen esityksen perusteluissa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston näkemyksen mukaan myös biometristen tietojen käsittelyn välttämättömyyden arviointi jää hallituksen esityksen perusteella puutteelliseksi.

Tietosuojavaltuutetun toimiston näkemyksen mukaan kolmen vuoden säilytysaika ilman merkityksellisyyden arviointia vaikuttaa tässä tapauksessa pitkältä. Tämän vuoksi tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää erityistä huomiota merkityksellisyysarvioinnista säätämiseen näiden tietojen kohdalla. Erityisen merkityksellinen asia on, kun ottaa huomioon edellä esitetyn puutteen välttämättömyyden arvioinnissa.

Hallituksen esityksen perusteella jää myös vaikutelma, että biometristen tietojen rekisteröinti suojelupoliisin järjestelmiin olisi säännönmukaista toimintaa, eli tiedot kerätäisiin kaikista EES-asetuksessa mainituista rekisteröidyistä. Kun hallituksen esityksen perusteella kansallisen turvallisuuden määritelmä on hyvin laaja ja kattaa monenlaisia toimintoja, on riski, että tietoja käsiteltäisiin silloinkin, kun niiden käsittely ei ole oikeasuhtaista käsittelyn tarkoituksen kannalta. Rekisteröityjen kannalta ongelmallista on myös se, että näin yltäosalla olevan määritelmään sidottu henkilötietojen käsittely ei ole ennakoitavissa.

Apulaistietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihtelu: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi

² HE s.90